

КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради»
Відділ інформації, реклами, удосконалення методики і
практики бібліотечної роботи

Календар
знаменних і пам'ятних
дат Збаражчини
на 2024 рік

Збараж – 2023

УДК 01(477.84)

К 17

Укладач: Н. Сенчишин,
*провідний бібліограф відділу інформації,
реклами, удосконалення методики
і практики бібліотечної роботи;*

Комп'ютерний набір: Н. Сенчишин

Відповідальна за випуск: О. Бойко,

Директор КУ «Публічна бібліотека

Збараської міської ради».

К 17 Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2024 рік [Текст] / КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради; від. інформ. рекл., удоскон. методики і практики бібл. роботи.; уклад. Н. Сенчишин. – Збараж, 2023. – 37 с.

«Календар знаменних і пам'ятних дат Збаражчини на 2024 рік» подає інформацію про пам'ятні події краю, уродженців та видатних людей, чий життя та діяльність пов'язані із Збаражчиною. Розширити коло літератури цієї тематики допоможуть видання: «Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2024 рік», краєзнавчі бібліографічні покажчики, списки та попереджувальні довідки, видані Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою. Також для повнішого ознайомлення з життєвим і творчим шляхом видатних людей Збаражчини можна скористатися рекомендаційними бібліографічними посібниками, виданими методично-бібліографічним відділом Збараської ЦБС та відділом інформації, реклами, удосконалення методики та практики бібліотечної роботи КУ «Публічна бібліотека ЗМР», перелік яких вказано на сторінках цього календаря.

Добір матеріалу закінчено в квітні 2023 року. Адресується учителям, студентам, культурно-освітнім працівникам, а також усім, хто не байдужий до історії краю та його сьогодення.

Електронну версію посібника розміщено на веб-сайті Збараської ЦБС: <http://www.zbarazh-library.com.ua/writen-date.html>

УДК 01(477.84)

© КУ «Публічна бібліотека Збараської міської ради», 2023

Знаменні та пам'ятні дати

Збаражчини на 2024 рік

Січень

80 років від дня народження **Будзана Богдана Павловича** (05.01.1944) – вченого, громадського діяча.

Квітень

75 років від дня народження **Куцої-Ковалишин Оксани В'ячеславівни** (06.04.1949 – 04.11.1986) – килимарниці, модельєра, етнографа.

Травень

110 років від дня народження **Прашка Івана Васильовича** (01.05.1914 – 28.01.2001) – релігійного діяча.

170 років від дня народження **Горбачевського Івана Яковича** (15.05.1854 – 24.05.1942) – біохіміка, гігієніста та епідеміолога, громадсько-політичного і освітнього діяча.

Червень

65 років від дня народження **Короля Петра Євгенійовича** (24.06.1959) – тренера, майстра спорту з вільної боротьби.

105 років від дня народження **Жили Володимира Івановича** (25.06.1919 – 16.11.2004) – професора літературознавства, бібліографа, перекладача, критика, публіциста, редактора.

Липень

90 років від дня народження **Горбатого Івана Романовича** (18.07.1934 – 02.07.1990) – поета, журналіста.

Листопад

55 років від дня народження **Підставки Руслана Володимировича** (29.11.1969) – географа, краєзнавця, дослідника історико-архітектурної спадщини.

Землі Збаразької славетні люди

5 січня

80 років від дня народження **Будзана Богдана Павловича** (05.01.1944) – вченого, громадського діяча.

Богдан Будзан народився 5 грудня 1943 р. в м. Збаражі, Тернопільської області. Академік Української академії наук в галузі стратегічного менеджменту. Доктор філософії в галузі технічних наук (PhD). Засновник і директор Консультаційного центру менеджменту (КЦМ – Київ). Професійний коуч і бізнес-консультант. «Відмін-

ник освіти України», «Заслужений працівник освіти України», «Наставник року» компанії «Астарта-Київ», «Почесний громадянин м. Збараж».

З 1968 по 1991 рр. працював інженером і дослідником в Інституті електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України. У 80-х роках очолював відділ науково-економічного розвитку зварювального виробництва інституту, брав активну участь у розробці та забезпеченні реалізації комплексних програм розвитку зварювального виробництва, науки і техніки в СРСР, координації діяльності дослідних, проектних і виробничих організацій країни в цій галузі, забезпечував взаємодію інституту з урядовими та керівними народно-господарськими установами. Без відриву від наукової діяльності в 1973 році закінчив Київський політехнічний інститут і отримав фах інженера електронної техніки, а в 1979 році захистив кандидатську дисертацію.

В 1991 році був запрошений на роботу в апарат Кабінету Міністрів України, де до 1993 року очолював відділи з питань власності та підприємництва, а потім – по зв'язках із міжнародними фінансовими організаціями (Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку та ін.).

В 1993 р. його як успішного менеджера було запрошено очолити благодійний Міжнародний фонд «Відродження», де він до 1996 р. відігравав значну роль у розробці та здійсненні сотень проектів і понад 50 програм, спрямованих на розвиток в Україні громадянського суспільства, створив мережу філіалів фонду по всій Україні.

В 1996-2005 рр. очолював першу в Україні бізнес-школу – вищий навчальний заклад – Міжнародний інститут менеджменту (МІМ-Київ), де впроваджував розроблену ним структуру та стратегію розвитку інституту, низку прогресивних навчальних програм, забезпечував збільшення набору студентів і державну та міжнародну акредитацію установи, налагодив плідні стосунки з провідними навчальними закладами аналогічного профілю в світі. Як професор Кафедри менеджменту та економіки МІМ-Київ

викладав дисципліни «Основи менеджменту», «Стратегічний менеджмент» і «Самоменеджмент». Одночасно Будзан Б. П. був позаштатним радником віце-прем'єрів міністрів України, членом Наглядової ради Міжнародного центру перспективних досліджень, заступником голови Конгресу української інтелігенції, співголовою Тернопільського земляцтва в Києві.

В 2009-2010 рр., працював професором кафедри Суспільних наук Міжнародного інституту бізнесу в Києві та Президентом Міжнародного благодійного фонду «Українська фундація менеджменту».

Заснував і в 2006-2016 роках очолював приватний Консультативний центр менеджменту (КЦМ-Київ), вів активну лекторську, консультативну та коучінгову діяльність за низкою програм в Україні, Росії, Казахстані, Угорщині та інших країнах. З 2015 року працює на посаді Старшого радника у одній з найбільших в Україні агропромисловій компанії «Астарта-Київ».

На цей час Богдан Будзан є членом Ради директорів Вашингтонської транснаціональної освітньої групи, членом комітету програми «Декани кризь кордони» Європейської фундації розвитку менеджменту, членом Асоціації менеджмент-освіти країн Центральної та Східної Європи, Почесним членом Асоціації українських професіоналів США («Вашингтонська група»), членом Наглядової ради Фонду вільного підприємництва для країн Східної Європи (США), а також членом редколегій наукових журналів «Постметодика» й «Маркетинг в Україні». З 2016 року очолює Наглядову раду Благодійного фонду «Повір у себе».

В творчому доробку Богдана Будзана понад 160 наукових публікацій, присвячених науково-технічним та соціально-економічним проблемам, питанням розвитку бізнес-освіти в Україні. Є автором книг «Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи» та «Роздуми менеджера».

Впродовж всіх років активної діяльності він пройшов навчання за різними програмами підвищення менеджерської кваліфікації в Україні, Австрії, Італії, Канаді, Великій Британії

та США, а за програмами для вищого управлінського персоналу – у Гарвардській та Лондонській школах бізнесу.

Будзан Богдан [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 41-44: фотогр.

Будзан Богдан Павлович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 6-8: фотогр.

Корнієнко, О. Будзан Богдан Павлович [Текст] / О. Корнієнко // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т.1: А-Й. – С. 192-193.

Богдан Будзан [Текст] // Землі Збараської славетні імена: реком. біобібліогр. покажч. / Збараж. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 21-26: фотогр.

Богдан Павлович Будзан [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2022. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Будзан_Богдан_Павлович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10. 02. 2023.

Будзан, Б. «Найскладніша дорога – це дорога до себе», – почесний громадянин Збаража Богдан Будзан [Електронний ресурс]: бесіда / провів Володимир Краснодемський // Погляд. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://poglyad.te.ua/rehiony/zbarazh/najskladnisha-doroga-tse-doroga-do-sebe-pochesnyj-gromadyanyn-zbarazha-bogdan-budzan.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10. 02. 2023.

Залуцький, В. Академік НАН України Богдан Будзан зустрівся зі студентами та викладачами Львівської політехніки [Електронний ресурс] / Володимир Залуцький // Національний університет «Львівська політехніка». – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2020. – Режим доступу: <https://lpnu.ua/news/akademik-budzan->

zustrivsia-zi-studentamy-ta-vykladachamy-politekhniky, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10. 02. 2023.

Чепіль, О. Знаний вчений та професійний коуч Богдан Будзан у Збаражі навчав молодь азам лідерства [Електронний ресурс] / О. Чепіль // Терен. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: https://teren.in.ua/news/znanyj-vchenyj-ta-profesijnyj-kouch-bogdan-budzan-u-zbarazhi-navchav-molod-azam-liderstva_366834.html, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 10. 02. 2023.

6 квітня

75 років від дня народження *Куцої-Ковалишин*

Оксани В'ячеславівни (06.04.1949 – 04.11.1986) – української килимарниці, художниці текстилю, модельєра одягу, етнографіні.

Оксана Куца-Ковалишин народилась в м. Збаражі. Закінчила відділ художнього ткацтва Львівського інституту прикладного і декоративного мистецтва.

1974-1986 рр. — художник-реставратор, науковий працівник, зав. сектору одягу й тканин Музею народної архітектури і побуту в Львові. Поряд із основним доробком (гобелени) створювала окремі зразки одягу, зокрема весільний комплект, ескізи костюмів О. Білозір і народного хору «Лемковина», поєднувала традиційні та сучасні моделювання, вишивку.

Консультант художніх фільмів «Високий перевал», «Украдене щастя», відеозаписів ансамблю «Ватра».

Як етнограф збирала взірці народної вишивки у Збараському та ін. районах Тернопільщини, записувала колядки, віншування, гаївки тощо. Досліджувала народне килимарство Збаражчини.

Гобелен «Віки говорять», її дипломна робота, прикрашає один із залів Одеського замку; твори художниці експонувалися на обласних, республіканських та всесоюзних виставках.

Померла Оксана В'ячеславівна 4 листопада 1986 року у м. Львів, похована у м. Збараж. У Тернопільському обласному краєзнавчому музеї в 1987 році пройшла її посмертна виставка.

Дем'янова, І. Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна [Текст] / І. Дем'янова // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т.2. К-О. – С. 299: фотогр.

Куца-Ковалишин Оксана [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. — С. 52-53: фотогр.

Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.43-44.

Оксана Куца-Ковалишин [Текст] // Землі Збаразької славетні імена: реком. біобібліогр. покажч. / Збараж. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 144-146: фотогр.

Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2022. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Куца-Ковалишин_Оксана_В%27ячеславівна, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 02. 2023.

Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-52268>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 02. 2023.

Куца-Ковалишин Оксана В'ячеславівна [Електронний ресурс] // Тернопільщина : регіональний інформаційний портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2022. – Режим доступу:

<https://irp.te.ua/kuczka-kovalyshyn-oksana-vyacheslavivna/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 13. 02. 2023.

1 травня

110 років від дня народження **Прашка Івана**

Васильовича (01.05.1914 – 28.01.2001) – релігійного діяча.

Золотий Хрест «За особливі заслуги для церкви і народу» (відзнака Головної управи Братства колишніх вояків 1-ї Української дивізії Української Національної Армії), Орден Британської імперії (1982), Почесний громадянин міста Збараж (2001).

Іван Прашко народився 1 травня 1914 року в місті Збаражі на Тернопільщині, тобто за три місяці до початку Першої світової війни. Він був сином-одинаком у простих міщан Василя і Марії Прашків, чия хата стояла на сучасній вул. Незалежності. У наші дні те обійстя уже не існує. Стріха була солом'яною і під нею вміщувалася ще й сім'я Клячківських – Маріїна сестра Текля та її син Дмитро – провідний керівник ОУН та один з організаторів УПА.

Початкову освіту здобував він у Збаражі у польській гімназії. У тому ж навчальному закладі юнак мав нагоду приєднатися до Марійського товариства – спільноти, у якій гімназисти мали нагоду, попри духовні науки, поповнити «білі плями» з історії України, рідної мови, розвинути патріотизм та добре усвідомити свою українськість. Спілкою опікувався греко-католицький катехит о. Йосиф Кодельський. У той же час він встигав грати у футбол за команду Збаража проти команд сусідніх сіл і навіть їздити велосипедом до Львова (за 150 км). Батьки розвитку сина всіляко сприяли. А мандрівки юнака зі Збаража у столицю Галичини переросли у те, що вже у 1934

році він став студентом філософського факультету Львівської богословської академії, де слухав лекції отця-ректора і майбутнього багатолітнього в'язня радянських таборів та патріарха УГКЦ Йосифа Сліпого.

Після навчання в академії у 1937 році наш земляк за настановою митрополита Андрея Шептицького поїхав навчатися в Папський університет «Урбаніана» у Римі. Уже там 2 квітня 1939 року він отримав священничі свячення від владики Діонізія Наряді. Одначе почалася війна... Радянський режим намагався знищити всіх, хто був проти «червоного визволення».

У 1944–1950 рр. він працював у Допомоговому Комітеті в Італії, відвідував полонених вояків дивізії «Галичина» у таборі в Ріміні, українців у таборах для вояків армії генерала Андерса. Багатьом із них він допоміг освоїтися у повоєнному світі. Це були переважно молоді люди 25–35 років.

1950 р. о. Іван Прашко зголосився до праці до Австралії, де протягом восьми років виконував душпастирські обов'язки серед українських вірних в Мельбурні, Вікторії й Тасманії. За ці роки заснував багато церковних громад, причинився до будови церков, організував українські суботні школи та цілий ряд церковно-громадських товариств, – розповідає про нього проф. Володимир Жила. 19 жовтня 1958 року о. Іван Прашко отримав єпископські свячення від митрополита Максима Германюка, архієпископа Івана Бучка та єпископа Ісидора Борецького. Новий владики одразу очолив створений Папою Пієм XII Апостольський екзархат для українців в Австралії, Новій Зеландії та Океанії. Після визволення владики Йосифа Сліпого з радянських таборів владики Іван всіляко підтримував главу Церкви у прагненнях згуртувати її. Також єпископ брав участь у чотирьох сесіях Другого Ватиканського собору.

У 1967, 1973, 1979, 1984, 1988, 1991 і в 1992 рр. І. Прашко відвідував Україну. «Він мав змогу знову побродити милими вуличками, відвідати дорогі серцю батьківські могили на місцевому кладовищі..., – пише знову о. Бедрій про приїзд у 1967 році. – Батько відійшов у засвіти ще у 1938 році, а мати не дожила до приїзду сина лише два роки».

Ті батьківські могили розташовані на міському кладовищі у Збаражі.

Єрарх помер 28 січня 2001 р. і похований у крипті катедри святих апостолів Петра і Павла у Мельбурні. Про його життя і діяльність розповідають не тільки статті, а й експонати у згаданому вище музеї у Мельбурні, а також у музеї, що діє у Збараському замку. Серед речей – ризи, книги і навіть обрус, який Марія Прашко вишила для сина, але не встигла передати. Провести в останню путь владика Івана Прашка прилетів до Австралії Глава Української греко-католицької церкви Кардинал Любомир Гузар.

Владика І. Прашко написав приблизно 40 послань. Із 1973 року Іван Прашко був членом Римського Релігійного товариства католиків «Свята Софія». Окрім душпастирської праці, він займався науковою роботою: був дійсним членом НТШ та Українського Історичного Товариства. Діяльність єрарха – свідчення того, як можна працювати для рідної землі навіть у, здавалось би, «чорні моменти історії».

Головин, Б. Прашко Іван Васильович [Текст] / Б. Головин, Б. Мельничук, М. Шаварин // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2008. – Т.3. П-Я. – С. 134: фотогр.

Іван Прашко [Текст] // Землі Збараської славетні імена: реком. біобібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 15-19: фотогр.

Прашко Іван [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 58-59: фотогр.

Прашко Іван Васильович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С. 60-61.

Іван (Прашко) [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Іван_\(Прашко\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Іван_(Прашко)), вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Іван (Прашко) [Електронний ресурс] // Тернопільщина : регіональний портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2020. – Режим доступу: <https://irp.te.ua/ivan-prashko/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Владика Іван Прашко [Електронний ресурс] // Синод єпископів Української Греко-Католицької Церкви. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <https://synod.ugcc.ua/data/vladyka-ivan-prashko-442/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Рудницький, Б. Життя – у служінні церкві-матері своїй [Електронний ресурс]: до 100-ліття з дня народж. св. пам. Владика Івана Прашка / Богдан Рудницький // AUSTRALIA. Союз Українських Організацій в Австралії. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Австралія], 2014. – Режим доступу: <https://www.ozeukes.com/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова англ., укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

15 травня

170 років від дня народження *Горбачевського Івана*

Яковича (15.05.1854 – 24.05.1942) – хіміка, біохіміка, гігієніста та епідеміолога, термінографа, громадсько-політичного і освітнього діяча.

Іван Горбачевський народився 15 травня 1854 р. в с. Зарубинцях, нині Тернопільського р-ну Тернопільської обл. у сім'ї священника УГКЦ, пароха Збаража о. Якова Горбачевського. Закінчив першу тернопільську класичну гімназію, під час навчання в якій став одним з перших членів гуртка «Громада», заснованого учнем 6 класу Іваном Пулюєм у січні 1863 року. Вивчав медицину у Віденському університеті (закінчив 1877 р., отримав ступінь доктора медицини). Під час

навчання голова студентського товариства «Січ» (1875-1877 рр.).

Перша ж наукова праця «Синтез сечової кислоти» (1882 р.) принесла Горбачевському наукове визнання. Вперше у світі 28-літній українець синтезував сечову кислоту з гліцину, що до того не вдавалося нікому, хоча над цим питанням працювали всесвітньо відомі науковці, зокрема Е. Фішер, В. Траубе, О. Розен та інші.

У 1883-1917 рр. упродовж 35-ти років був професором кафедри лікарської хімії Карлового університету в Празі. 1902-1903 рр. (або 1903-1904 рр.) ректор Карлового університету; декан медичного факультету в 1889-1890, 1894-1895, 1904-1905, 1911-1912 рр.

І. Горбачевський одним з перших вказав, що амінокислоти є складовими білків; встановив шляхи утворення сечової кислоти в організмі. Відкрив фермент ксантиноксидазу (1888 р.). Його заслугою стало також те, що запропонував нову методику визначення місткості азоту в сечі та інших речовинах.

Разом з Іваном Пулюєм організував товариство «Українська громада» у Празі, створив фонд допомоги студентам.

Протягом 1906-1917 рр. член Найвищої Державної Санітарної Ради в Чеському королівстві, з 1908 – радник цісарського двору, член Палати шляхти австро-угорського парламенту, 1917-1918 рр. перший етнічний українець – міністр охорони здоров'я Австро-Угорщини. З 1910 року почесний президент Українського лікарського товариства. У 1918 брав участь у діяльності Укр. парламент. репрезентації, зокрема у нараді щодо нац. держ. самовизначення Сх. Галичини. З 1919 року професор Українського вільного університету Відня, Праги (з 1921 р.). З 1924 року ректор Українського вільного університету. Підготував 2 томи підручника органічної та

неорганічної хімії українською мовою; I-й «Органічна хімія» опублікований 1924 року в Празі.

У жовтні 1926 очолив оргкомітет Першого українського наукового з'їзду, який відбувся у Празі.

Автор понад сорока ґрунтовних наукових праць переважно експериментального характеру з біологічної хімії.

Іван Горбачевський став засновником міністерства і першим міністром здоров'я Австро-Угорщини. Більше того, це міністерство, яке спеціалізувалося винятково на охороні здоров'я, стало першим в Європі і світі. За проектом розбудови та програми дії цього міністерства пізніше розбудувалися міністерства здоров'я Англії, Франції та інших держав.

Помер 24 травня 1942 року у Празі, похований з родиною поблизу костелика св. Матея на пражському цвинтарі «Шарка».

Головацький, І. Д. Горбачевський Іван Якович [Текст] / І. Д. Головацький // Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2006. – Т. 6 : Го-Гю. – С. 188.

Головацький, І. Іван Горбачевський (1854-1942) [Текст] : життєписно-бібліографічний нарис / І. Головацький. – Львів, 1995. – 127 с.

Горбачевський Іван [Текст] // Довідник з історії України. А-Я / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – 2-ге вид., доопр. і допов. – Київ : Генеза, 2002. – С. 172.

Горбачевський Іван [Текст] // Енциклопедія українознавства / гол. ред. В. Кубійович. – перевид. в Україні. – Львів, 1993. – Т. 2. – С. 411.

Горбачевський Іван Якович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.19-21.

Іван Горбачевський [Текст] // Землі Збаразької славетні імена: реком. біобібліогр. покажч. / Збараж. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 35-43: фотогр.

Іван Горбачевський. 1854-1942. Біохімік, гігієніст, епідеміолог, громадсько-політичний і освітній діяч [Текст] // Визначні постаті Тернопілля : біографічний збірник / уклад.: О. Бенч, В. Троян. – Київ: Дніпро, 2003. – С. 56-58.

Мельничук, Б. Горбачевський Іван Якович [Текст] / Б. Мельничук // Тернопільський енциклопедичний словник / гол. ред. колегії Геннадій Яворський. – Тернопіль : Збруч, 2004. – Т. 1 : А-Й. – С. 393.
Український вчений світової слави: Іван Горбачевський (155 років від дня народж.) [Текст]: реком.-бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. сист., метод.-бібліогр. від.; уклад. Т. Кульпа. – Збараж, 2009. –14 с.

Гонський, В. Людина і нація: Іван Горбачевський та інші [Електронний ресурс] / Володимир Гонський // Історична правда. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2013/09/26/136917/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Горбачевський Іван Якович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Горбачевський_Іван_Якович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Горбачевський Іван Якович [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-31043>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Джи, Д. Іван Горбачевський біографія [Електронний ресурс] / Джей Джи // Dovidka.biz.ua. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <https://dovidka.biz.ua/ivan-gorbachevskiy-biografiya/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Іван Горбачевський – біохімік та перший міністр охорони здоров'я Австрії [Електронний ресурс] // Interactive Ukrainian Vienna. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <https://iuv.guide/persons/ivan-horbachevskyy-biokhimik-ta-pershyu-ministr-okhorony-zdorov-ia-avstrii/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Іван Горбачевський – видатний український вчений та громадський діяч [Електронний ресурс] / уклад. Н. П. Водюк // Бібліотека Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://library.tdmu.edu.ua/archives/795>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

24 червня

65 років від дня народження **Короля Петра Євгенійовича** (24.06.1959) – тренера, майстра спорту з вільної боротьби.

Майстер спорту з вільної боротьби, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України (2015), Почесний громадянин м. Збараж (2016), президент ФСК «Чемпіон», провідний тренер Тернопільської області з вільної боротьби.

Петро Король народився 24 червня 1959 р. в снт Вишнівець Збараського району Тернопільської області (нині Кременецького р-ну, Тернопільської обл.). У 1981 році закінчив Тернопільський державний педагогічний інститут (нині ТНПУ ім. Володимира Гнатюка).

Тренерську кар'єру розпочав у 1979 р. у Вишнівецькому СПТУ №5. З 1980 р. – наставник юних борців у Збараській дитячо-юнацькій спортивній школі.

У грудні 1983 р. очолив відділ фізичної культури і спорту Збараського райвиконкому. Саме тоді район налагодив співпрацю у спортивній сфері з містами Слівен і Кермен (Болгарія), Намислув (Польща). У Збаражі відбувалися всесоюзні, республіканські змагання.

Вже за часів незалежності, в 2004 р., Петром Євгенійовичем зніційовано проведення у Збаражі міжнародних турнірів із вільної боротьби, які відтоді відбуваються щороку. Саме завдяки цим змаганням на Тернопільщину з'їжджаються спортсмени з Німеччини, Польщі, Литви, Латвії, Словаччини та ін. країн, а збараських борців знають і поважають в Європі та світі. Вихованці Петра Євгенійовича постійно беруть участь у турнірах, які проводять кращі борцівські клуби в Німеччині, Бельгії, Франції, Литві, Польщі, Словаччині, Чехії, Болгарії. Тож, окрім спортивних досягнень, борці намагаються

здобувати для України позитивний імідж, започатковувати і розвивати дружні стосунки із закордонними колегами.

Гунтік, Г. Король Петро Євгенович [Текст] / Г. Гунтік, В. Ігнатенко // Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2005. – Т.2. К – О. – С.183: фотогр.

Король Петро [Текст] // Землі Збараської славетні імена: реком. біобібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 194: фотогр.

Король Петро [Текст] // Календар знамених і пам'ятних дат Збаражчини на 2019 рік / Збараз. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин; ред.; Т. Кульпа. – Збараж, 2018. – С. 13: фотогр.

Видатний тренер з Тернопільщини став почесним громадянином Збаражя [Електронний ресурс] // sports.te.ua. Спорт Тернопільщини. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://sports.te.ua/fights/11538>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 02. 2023.

Вітаємо Петра Короля! [Електронний ресурс] // Асоціація спортивної боротьби України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: <https://ukrwrestling.com.ua/index.php/2019/06/24/vitaiemo-petra-korolia/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 02. 2023.

Король Петро Євгенійович [Електронний ресурс]: Державні нагороди України. Кавалери та лауреати (том VI) // who-is-who.ua. Українська конфедерація журналістів. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <https://who-is-who.ua/main/page/nagoroda6/405/679>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 02. 2023.

Турнір Короля та Бойка провели в новому спорткомплексі [Електронний ресурс]: [350 спортсменів взяли участь у Міжнародному турнірі з вільної боротьби, який відбувся в Збаражі. Організатор змагань Петро Король] // Асоціація спортивної боротьби України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: <https://ukrwrestling.com.ua/index.php/2021/09/13/turnir-korolia-ta-boyka-provely-v-novomu-sportkompleksi/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 20. 02. 2023.

25 червня

105 років від дня народження *Жили Володимира*

Івановича (25.06.1919 – 16.11.2004) – професора літературознавства, бібліографа, перекладача, критика, публіциста, редактора.

Дійсний член НТШ, Української вільної академії наук у США та Канаді, член Національної спілки письменників України. Доктор філософії у галузі слов'янської філології УВУ (Мюнхен, 1967). Лицар Ордена «За заслуги» 3-го ступеня (2000). 7 грудня 1992 року Іван Павло II нагородив Володимира Жилу лицарським хрестом ордена святого Григорія Великого.

Володимир Жила народився 25 червня 1919 р. у м. Збаражі. Родина Жилів проживала в північному районі міста у так званих Садках Великих (сьогодні вулиця Шашкевича). Батько – Іван Жила працював вчителем, мати – Софія. Тут навчався у народній школі, згодом – у польській гімназії, оскільки української тоді у місті не було. З юнацьких років прилучився до роботи в ОУН. 1938 року вступив на правничий факультет Львівського університету,

однак навчання перервала війна.

У травні 1941 року Володимира призвали до Червоної армії. У липні того ж року потрапив у німецький полон, звідки його згодом відпустили. Перебуваючи в таборах Німеччини, видавав журнали «Україна» (1943-1945 рр.) і «Вояцька слава», що пропагували ідеї незалежності України. 1945 р. доля звела Володимира Жилу з отаманом Тарасом Боровцем («Бульбою»), який тоді формував парашутну бригаду Української національної армії. До неї наприкінці лютого того ж року зарахували Володимира, і він успішно виконував обов'язки політично-освітнього виховника. За це був нагороджений Хрестом Українського Козацтва із золотою лавровою гілкою на стязці.

Після закінчення війни проживав у м. Філлі (Австрія), редагував часопис «Українські вісті», який 7 січня 1946 р. англійська окупаційна влада під тиском радянського командування заборонила. Від січня до серпня 1946 р. Володимир Жила був комендантом першого українського переселенського табору «Тікколь» (Австрія).

У квітні 1948 р. емігрував із сім'єю до Бразилії, де у вересні того ж року започаткував український часопис «Наша думка», а згодом став одним із засновників українського товариства «Соборність».

Відтоді наш земляк дедалі більше цікавився церковними та релігійними справами, уміло поєднуючи їх вирішення з політичною й науковою діяльністю. У 1952 р. родина Жилів залишила Сан-Паулу та переїхала до м. Вінніпегу в Канаді. Володимир докладав багато зусиль, щоби прогостувати сім'ю. Незважаючи на невлаштований побут та скрутне фінансове становище, Володимир продовжував активно займатися громадською роботою серед української громади, знаходив час для наукових занять, проводив конференції та інші патріотичні заходи.

У 1962 р. Володимир Жила здобув магістерський диплом математично-природничого факультету Слов'янського відділу Манітоського університету та розпочав докторські студії під керівництвом професора Ярослава Рудницького. Згодом учителював у різних школах Канади, викладаючи хімію, фізику, історію та географію; на вечірніх курсах Вінніпезького шкільного дистрикту – російську та німецьку мови. У листопаді 1963 р. переїхав із сім'єю до США. У 1964-1967 рр. навчався в докторантурі в Українському вільному університеті в м. Мюнхені (Німеччина). Склав малий ригориз із філософії та структуральної психології й великий ригориз із української та слов'янської філології. На підставі дисертації «Іван Франко як дослідник української полемічної літератури кінця XVI – початку XVII століть» здобув докторський ступінь із відзнакою.

У 1969 р. д-р В. Жила отримав громадянство США, і Техас став для нього другою батьківщиною. У науковому світі Америки наш земляк поступово набув широкої популярності й заслужено користувався авторитетом і шаную. Ще в юні роки досконало опанував англійську, німецьку, польську, російську, відтак вивчив португальську та деякі слов'янські мови, що неабияк допомогло йому в науковій і суспільно-політичній праці.

Професор Володимир Жила викладав іноземні мови та літератури в Техаському університеті, заснував і спонсорував слов'янський клуб «Слово», долучився до роботи в Українському історичному, Американському назвознавчому товариствах, був

діяльним у НТШ та інших наукових організаціях. У 1966-1968 рр. В. Жила – віце-президент, а у 1968-1970 рр. – президент Американської асоціації викладачів слов'янських і східноєвропейських мов. Володимир Жила автор наукових праць із українознавства та славістики, перекладу англійською з польської «Фонетичного опису української мови» І. Зілинського, численних статей, нарисів, рецензій із літератури, ономастики, топоніміки та інших книг.

У 1986 р. наш земляк очолив Міністерство культури і науки, з 1989 року – Міністерство зовнішніх справ уряду УНР в екзилі. Після проголошення незалежності України Володимир Жила ще більше активізував свою політичну діяльність. У червні та вересні 1992 р. 28 днів мешкав у Києві, майже тиждень перебував на засіданнях Верховної Ради, використовував кожен нагоду, щоби чимось допомогти землякам. Виступав із доповідями у Національній бібліотеці України ім. В. Вернадського, Київському технологічному інституті харчової промисловості. Зустрічався з тернополянами на зборах Крайового руху в Тернополі та у обласній організації Спілки письменників України.

Помер 15 листопада 2004 р. у м. Лаббок, штат Техас (США). Похований на Цвинтар святого Андрія у Саут-Баунд-Брук.

Володимир Жила – видатна постать української еміграції [Текст]: біо-бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод. бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин. – Збараж, 2014. – 22 с.: фотогр. – (повернуті імена).

Жила Володимир «Він жив з Україною в серці» [Текст]: біобібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від.; упоряд. Н. Сенчишин. – Збараж, 2009. – 13 с. – (повернуті імена).

Жила Володимир-Тарас – літературознавець, публіцист, редактор [Текст] // «Журавлина» книга: Тернопільська українська західна діаспора: словник імен. – Тернопіль, 2001. – Ч.1. А-І. – С.204-206.

Жила Володимир-Тарас [Текст] // Збараж: події, дати, імена: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараз. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред.: Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль, 2013. – С. 45-47: фотогр.

Жила Володимир-Тарас Іванович [Текст] // Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараз. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – С.27: фотогр.

Мельничук, Б. Жила Володимир-Тарас Іванович – літературознавець, публіцист, редактор [Текст] / Б. Мельничук //

Тернопільський енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т. 1. А-Й. – С. 575: фотогр.

Жила Володимир [Текст] // Землі Збараської славетні імена: реком. біобібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 97-103: фотогр.

Жила Володимир Іванович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Жила_Володимир_Іванович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Жила Володимир Іванович [Електронний ресурс] // nina.az. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: https://www.wiki-data.uk-ua.nina.az/Володимир_Жила.htmlc, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Жила Володимир-Тарас Іванович [Електронний ресурс] // Тернопільщина: регіональний портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу <https://irp.te.ua/zhy-la-volodymy-r-taras-ivanovu-ch/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Кузьменко, С. Володимир Жила та його творча діяльність [Електронний ресурс] / Світлана Кузьменко // InfoUkes Inc. All Rights Reserved. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <http://www.infoukes.com/newpathway/Page1225.htm>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

Жила Володимир-Тарас [Електронний ресурс] // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2009. – Режим доступу <https://esu.com.ua/article-19174>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 16. 02. 2023.

18 липня

90 років від дня народження *Горбатого Івана Романовича* (18.07.1934 – 02.07.1990) – поета, журналіста.

Іван Горбатий народився 18 липня 1934 р. в селі Заруддя на Збаражчині. Навчався в місцевій семирічній школі, згодом у Колодненській середній школі, яку закінчив у 1953 р. Цього ж року вступив до філологічного факультету Київського державного університету ім. Т. Шевченка. Через матеріальну скруту перевівся зі стаціонарного на заочне навчання.

З 1954 р. по 1957 р. проходив дійсну військову службу на Кавказі. Після звільнення в запас завідував читальнею, клубом у рідному селі Заруддя.

Рано почав друкуватися в журналах: «Вітчизна», «Дніпро», «Жовтень», «Прапор», «Україна», «Ранок». Разом з В. Маняком, Б. Мельничуком, В. Тимченком І. Горбатий – автор розділу про Тернопільську область у книзі-меморіалі «Вінок безсмертя».

У співавторстві з Богданом Мельничуком у книзі «Дзвони пам'яті» опублікував (1990) уривки з документальної повісті «Лелеки над колісками» про трагедію під час Другої світової війни у с. Молотків Лановецького району.

Працював у газеті «Вільне життя» літературним редактором. Не зважаючи на важку хворобу серця, погодився стати відповідальним секретарем першої в Україні обласної організації Товариства української мови ім. Т. Шевченка, підтримував Народний Рух України, «Меморіал».

У 1959 р. переїхав із сім'єю до Тернополя. Роботу журналіста поєднував із навчанням в університеті, яке завершив у 1967 р. Того ж року мала вийти перша збірка поезій

«Мередіан доли», проте через позитивні рецензії І. Горбатого на «Собор» Олеся Гончара збірка так і не вийшла.

Горбатий Іван Романович – автор численних публікацій у періодиці України, поезій у колишніх збірках «Ніжний кремень» (1989 р.).

30 червня 1990 р. стався нещасний випадок – невправний велосипедист збив поета з ніг, а 2 липня І. Горбатий помер. Обласна організація Національної Спілки письменників України одностайно прийняла І. Горбатого в свої члени (посмертно). У 1994 р. в Києві у видавництві «Український письменник» вийшла спільна посмертна збірка І. Горбатого і Василя Ярмуша «Допоки я живу». Перше окреме видання поезій Івана Горбатого «На вістрі сльози» побачило світ у 1998 р. У 2003 р. вийшла друком збірка «Розвидень» (упоряд. В. Кіріндась, ред. В. Барна).

У рідному селі поета Зарудді, на приміщені школи 10 листопада 1995 р. відкрито меморіальну дошку-барельєф.

75 років від дня народження Івана Горбатого [Текст] // Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 2009 рік: бібліогр. покажч. – Тернопіль, 2009. – С. 70-72. **Горбатий Іван Романович** [Текст] // Література землі Збаразької / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від., упоряд. М. Дем'янюк. – Вип. 1. – Збараж, 1995. – С. 17.

Горбатий Іван [Текст] // Літературна Збаражчина: реком. біобібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від., від. інформ. технологій та автоматизації бібл. процесів; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. Петра Сороки. – Збараж, 2017. – С. 48-56: фотогр.

Горбатий Іван Романович [Текст] // Література землі Збаразької: бібліогр. посіб. / Збараз. централіз. бібл. система, метод.-бібліогр. від., уклад. Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. В. Кравчук. – Вип. 2. – Збараж, 2005. – С. 26-27.

Іван Горбатий (1934-1990) [Текст] // Вони прославили наш край: бібліогр. посіб. – Тернопіль, 2002. – С. 38-40.

Іван Горбатий [Текст]: [біогр.] // Письменники Тернопілля. Члени Національної спілки письменників України: бібліогр. довід. – Тернопіль, 2010. – С.30: фотогр.

о. Сливка, Р. Горбатий Іван Романович [Текст] / о. Р. Сливка // Тернопільський Енциклопедичний словник. – Тернопіль, 2004. – Т 1: А-Й. – С. 392.

Горбатий Іван Романович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2019. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Горбатий_Іван_Романович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 02. 2023.

о. Сливка, Р. Горбатий Іван Романович [Електронний ресурс] / о. Р. Сливка // Енциклопедія сучасної України. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-31016>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 02. 2023.

Іван Горбатий [Електронний ресурс] // Тернопільська обласна бібліотека для дітей. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], [?]. – Режим доступу: <https://odb.te.ua/writers/ivan-gorbatyj/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 02. 2023.

29 листопада

55 років від дня народження *Підставки Руслана Володимировича* (29.11.1969) – географа, краєзнавця, дослідника історико-архітектурної спадщини.

Руслан Підставка народився 29 листопада 1969 року у с. Чернихівцях Збараського р-ну Тернопільської обл., (нині Тернопільського р-ну).

Закінчив Збаразьку середню школу № 2 ім. Івана Франка (зі срібною медаллю, 1987), географічний факультет (з відзнакою, 1993) та аспірантуру при кафедрі економічної і соціальної географії (1996, нині національний

університет імені Володимира Гнатюка) Тернопільського державного педагогічного інституту.

У 1988-1989 рр. проходив службу в лавах Збройних Сил. Працював заступником голови профкому студентів (1991-1993) та асистентом кафедри економічної і соціальної географії (1994-1996) Тернопільського державного педагогічного інституту; екскурсоводом, молодшим науковим співробітником фондового відділу, старшим науковим співробітником науково-дослідницького відділу та заступником генерального директора з наукової та культурно-просвітницької роботи Національного заповідника «Замки Тернопілля» (2008-2019), начальником відділу туризму та охорони культурної спадщини Управління економіки та залучення інвестицій Збараської міської ради (з 2021).

Досліджував «Територіальну організацію інфраструктури агропромислового комплексу Тернопільської області», Язловецький замок та історію містечка Язловець Буцацького району Тернопільської області. Автор багатьох наукових статей на цю тематику.

Голова Наукового товариства студентів і аспірантів Тернопільського державного педагогічного інституту (1993-1994).

Працює над дослідженням історії і пам'яток культурної спадщини м. Збаража та населених пунктів Збараської територіальної громади. Розробив туристичний маршрут «Давній Збараж: три культури – одна історія». Сфера наукових інтересів – історична географія, краєзнавство, архітектура, джерелознавство.

Автор та співавтор статей про населені пункти Збаражчини у енциклопедичному виданні «Тернопільщина. Історія міст і сіл» (2014). Ввів в науковий обіг офіційні перші писемні (документальні) згадки про с. Язловець Буцацького району з 1379 р. на 1373 р. (спільно з проф. Є. Сперкою), про Язловецький замок з 1436 р. на 1373 р. (спільно з проф. В. Михайловським), про містечко Скалат з 1513 р. на 1503 р., про м. Збараж з 1211 р. на 1213 р. та Збараський замок з 1627 р. на

1589 р. Встановлення першої писемної згадки про м. Новий Збараж (на р. Гнізна), виявленої на даний час – 1600 р.

Книги: «Збараж політкультурний» (2021), «Збараж. Штрихи до портрету міста» (2019), «Язловець – 640. Історія. Архітектура. Туризм» (2013, співавтор Олег Рибчинський), «Замки Збаража: відоме і невідоме» (2012), «Авторство і реконструкція замків Збаража» (2012), «Село на чотирьох кордонах» (2010).

Підставка Руслан [Текст] // Землі Збараської славетні імена: реком. біобібліогр. покажч. / Збараз. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. Б. Будзана. – Збараж, 2019. – С. 235-237: фотогр.

Підставка Руслан Володимирович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2023. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Підставка_Руслан_Володимирович, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 02. 2023.

Підставка Руслан Володимирович [Електронний ресурс] // Тернопільщина: Регіональний інформаційний портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: <https://irp.te.ua/pidstavka-ruslan-volodymyrovych/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 02. 2023.

Підставка Руслан Володимирович [Електронний ресурс] // Тернопільщина: Регіональний інформаційний портал. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: <https://irp.te.ua/pidstavka-ruslan-volodymyrovych/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 02. 2023.

Боденчук, Б. Краснавець з Тернопільщини презентує туристичний маршрут [Електронний ресурс] / Богдан Боденчук // Суспільне новини. – Електрон. текст. та граф. дані. – [Україна], 2021. – Режим доступу: <https://suspilne.media/169920-istorik-z-ternopilsini-prezentue-turisticnij-marsrut/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова укр. – Опис зроблено 21. 02. 2023.

22 січня 1914 р. в с. Чагарі Збараські Збараського району народилась **Остап'юк Ольга Іллівна** – громадська діячка, літераторка. Діяльна в «Союзі Українок» (1930-ті, 1990-ті рр.). Закінчила гімназію, торгівельну школу в м. Тернопіль. 1952-69 рр. вчителювала у ЗОШ Тернополя; керівник гуртків художньої вишивки, в'язання. Записувала бувальщини, легенди, творила картини (флористика). Учасниця колективних виставок народного мистецтва в Україні й за кордоном. На початку 1990-их – ведуча рубрики «Провінційний детектив» у газеті «Свобода». Автор книги «І вишите моє життя...» (1996), статей у часописах Тернопільщини. Померла Остап'юк Ольга Іллівна 3 серпня 1993 року в м. Тернопіль.

6 березня 1949 р. в селі Заруддя, (нині Травневе), Збараського району (нині Тернопільський) народився **Бенч Михайло Іванович** – фотохудожник, публіцист, Заслужений працівник культури України, лауреат міжнародних, всесоюзних та всеукраїнських фотовиставок. Закінчив Львівське професійно-технічне училище, факультет фотомистецтва Московського університету мистецтв (1976). Від 1972 р. – працював в Тернопільському фінансовому економічному інституті (нині національний економічний університет) завідувачем фотолабораторії та кореспондентом газети «Академія». Працював фотокором на «Олімпіаді-80». Персональні виставки: «Спорт – посол миру», «Візит Папи Римського в Україну», «Боже, Україну збережи!», «3 любов'ю до Вас» (1999, 2000), «Боже, нам єдність подай» (липень 2013). Роботи фотохудожника стали окрасою низки книжок, буклетів, путівників, вебсайтів, публікувалися у вітчизняних і зарубіжних виданнях. У доробку мистця проілюстровані ним фотоальбоми: «Тернопіль» (1996), «Симфонія Катедрального собору: минуле і сучасність» (1999).

10 червня 1944 р. в селі Чернихівці Збараського району (нині Тернопільський) народився **Рудий Роман Михайлович** – вчений, професор, доктор технічних наук. Після закінчення середньої

школи в м. Тернополі 1960 р. вступив на геодезичний факультет Львівського політехнічного інституту (спеціальність «Аерофотогеодезія»). 1971-1973 рр. вчився в аспірантурі при кафедрі аерофотогеодезії Львівського політехнічного інституту. В 1975 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Деякі питання дослідження універсальних фотограмметричних приладів». Після закінчення аспірантури 4 роки викладав у Криворізькому гірничому інституті. З 1977 р. перейшов на роботу до Івано-Франківського інституту нафти і газу. Працював на посаді професора і завідувача кафедри інженерної геодезії, з 1995 р. – на посаді декана інженерно-екологічного факультету. В 1999 р. захистив докторську дисертацію на тему: «Методи дослідження рельєфу земної поверхні». З 2012 р. по 2018 р. Р. М. Рудий – завідувач кафедри землевпорядкування та кадастру Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. З 2018 р. - професор кафедри геодезії, картографії і кадастру Уманського національного університету садівництва. Основний напрямок наукових досліджень пов'язаний з впливом форм рельєфу земної поверхні при вишукуванні та проектуванні інженерних споруд, екологічній та рекреаційній оцінці територій. Автор 4 авторських свідоцтв, навчального посібника. Науковий доробок вченого складає понад 150 публікацій.

11 червня 1894 р. в м. Збаражі народився **Батюк Антін** – громадський діяч, видавець. Закінчив учительську семінарію в м. Тернополі (1912). Вступив у ряди Українських січових стрільців, а в 1917 році в ранзі поручника брав участь у національно-визвольній боротьбі. Воював у складі УСС, УГА; з осені 1919 року – старшина армії УНР. Студіював право (1920) в Українському державному університеті в м. Кам'янці (нині м. Кам'янець-Подільський). У 1922 році емігрував до США. Працював в американських міських установах, крім того, займався культурно-освітньою працею в Скрантоні й Тейлборі, де провадив Школу українознавства. Коли в 1923 році створилась національно-визвольна організація «Оборона України», А. Батюк

став активним її членом. Правничі студії продовжував у Міннеапольському й Пенсильванському університетах. У 1928-1933 рр. працював у редакції газети «Народна воля», у 1929-1933 рр. – управителем видавництва; у 1946-1972 рр. – головою Українського робітничого (братського) союзу. Був активним у багатьох громадських установах, і в 1955 році його обрано на пост секретаря Українського конгресового комітету Америки (УККА), а кілька років пізніше – головою Політичної Ради УККА. За часів його головування УРСОюз долучився до встановлення Світового конгресу вільних українців. Помер А. Батюк 23 жовтня 1978 року в м. Скрантоні (США).

18 червня 1959 р. в с. Чумалі Збарзького району (нині Тернопільський) Тернопільської області народився **Дольний Тарас** – майстер спорту міжнародного класу з біатлону. Після закінчення Доброводівської загально-освітньої школи вступив на факультет фізичного виховання Тернопільського педагогічного інституту (нині Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, факультет фізичного виховання). Під час навчання в загальноосвітній школі тренером із лижної підготовки в нього був А. М. Коваленко. А біатлоном почав займатися під керівництвом Ігоря Мирославовича Починка. Вагомих успіхів Тарас Дольний домогся вже в юніорському віці. Перемагав не тільки однолітків, а й старших за віком конкурентів. Удостоєний звання «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України». Виступав за ФСТ «Колос». Після завершення спортивної кар'єри працює на тренерській роботі, проживає в Тернополі. Тарас Дольний – здобув у 1983 році три золоті медалі на Всесвітній зимовій Універсіаді в м. Боровець (Болгарія). Досягнення: 1983 Всесвітня універсіада, Софія – I місце (10 км, 20 км, естафета 4x7,5 км); 1982 Зимові Спартакіада народів СРСР, естафета 4x7,5 км; 1986 Зимові Спартакіада народів СРСР, естафета 4x7,5 км. I місце; 1990 Зимові Спартакіада народів СРСР, «Тисовець», Україна, естафета чоловіки – III місце; 12 місце у індивідуальній гонці на XVII Зимових Олімпійських іграх у м. Ліллекхамер (1994 р., Норвегія);

5 липня 1959 р. в с. Іванчани Збараського району (нині Тернопільський) Тернопільської області народилась **Ясіновська Марія** – солістка-вокалістка (лірико-колоратурне сопрано). Заслужена артистка України (1996). Золота Патріарша медаль (1990 р.), Почесна відзнака Міністерства культури України (2005), диплом «За особистий внесок у європейську культуру» (2006, Дім Європи) та ін. Лауреат фестивалю духовної музики в Києво-Печерській лаврі (2000). Закінчила Тербовлянське культурно-освітнє училище (1979 р., нині вище училище культури), Донецький інститут ім. С. Прокоф'єва (1988, нині консерваторія). Працювала артисткою залуженого шахтарського ансамблю «Донбас» (1979-81 рр.), викладач вокалу Хмельницького музичного училища (1988-95 рр.). Від 1995 р. – солістка Хмельницької обласної філармонії та органного залу, учасниця творчих звітів Хмельницької області у м. Києві (1999, 2001, 2003 рр.). Від 2001 р. співає сольні концерти в Національному будинку органної і камерної музики в Києві. Про М. Ясіновську знято документальний фільм «Музика моєї душі» (1996, м. Київ). Видала кілька магнітоальбомів. Гастролювала в США (1997), Швеції (1998), Болгарії, Італії, Польщі, Сербії, країнах Прибалтики.

23 вересня 1899 р. в с. Зарудечко Збараського (нині Тернопільський) району народився **Гонта Корнило**. Від 1924 року в Канаді. У м. Торонто – активіст Українського Народного дому (від 1929 р.), Українського робітничого союзу, секретар відділу «Взаємної допомоги», співзасновник української церкви св. Андрія, голова товариства «Просвіта» (1936-37 рр.) та відділу Українського народного союзу. Співзасновник і голова допомагаючих комітетів будови Народних домів у с. Розношинці на Збаражчині (1931); в м. Збараж (1935). Співавтор збірника «Збаражчина».

23 вересня 1899 р. в с. Зарубинці Збараського району (нині Тернопільський) народився **Грушка Григорій** – український

громадський діяч, літератор, засновник (1893) і перший редактор (1893-1895) першого україномовного видання США – газети «Свобода», священник Української греко-католицької церкви. Наприкінці 1889 виїхав до США. Засновник і перший редактор української газети «Свобода» (1893-1895); організував на американському континенті український (первісно-руський) народний союз (1894). Вважаючи творчість Шевченка дієвим засобом у справі збереження національної ідентичності української еміграції, активно пропагував тексти поета на сторінках свого видання (ставив епіграфи із Шевченка до матеріалів, опублікованих у газеті «Свобода», передруковував його вірші). 3 квітня 1895 опублікував статтю про відзначання Шевченкових роковин у ріднім краю, котру закінчив патріотичним віршем «Духом линею ми, Тарасе, на твою могилу». 1896 перейшов у православ'я, однак, повернувшись у Галичину, 12 лютого 1901 р. публічно у Львівському соборі святого Юра зрікся православ'я й заявив про свою належність до греко-католицької церкви. Відтоді працював у кількох парафіях, а з 1906 – у Пеняках, де заснував читальню «Просвіти», популяризував твори Шевченка. За всіх його суперечностей українська діаспора називає Г. Грушку «Вашингтоном американської України». Помер отець Григорій Грушка у самому розквіті сил на 53-му році життя, 16 квітня 1913 року, і похований на сільському цвинтарі у Пеняках. 1937 року Український народний союз вшанував його пам'ять, встановленням на його могилі у Пеняках пам'ятника з чорного італійського мармуру, а з нагоди 80-ліття з дня виходу першого числа газети «Свобода», була випущена пам'ятна медаль з портретом засновника часопису на звороті медалі (автор М. Черешньовський). Його ім'ям названий 425-й відділ УНС у Чикаго. В оселі «Союзівка», що у місті Клівленді (штат Огайо, США) йому споруджено пам'ятник (скульптор М. Черешньовський), який встановлено поряд з пам'ятниками Тараса Шевченка та Івана Франка.

17 листопада 1899 р. в с. Розношинці Збарзького району народився **Тарашук Павло Григорович** – лікар, громадський діяч. Закінчив гімназію у м. Тернопіль (1921). Студіював

медицину в Українському таємному університеті у м. Львів (1921 – 1922), закінчив університет у м. Грац (1927, Австрія), доктор медицини (1927), член УЛТ (Українське лікарське товариство (1929)). Студентом очолював товариство «Січ», самопомочі, гурток української національної молоді в Граці. Учасник Визвольних змагань: доброволець Січових Стрільців під керівництвом Є. Коновальця (м. Київ), Згодом у Легіоні УСС. У 1927-29 рр. в м. Познань (Польща), голова Товариства українських лікарів-нострифікаторів. У 1930 році розпочав у Збаражі лікарську практику. Голова повітового осередку УНДО (Українське національно-демократичне об'єднання) та «Сільського господаря»; працював у філіях товариств «Просвіта», «Рідна школа», «Січ». У 1939 р. виїхав на Лемківщину; лікар у с. Буківське. Під час німецько-радянської війни – повітовий лікар у Збаражі, допомагав воякам УПА. В 1944 р. виїхав до Австрії, згодом до Німеччини, лікар у таборах для переміщених осіб. 1948 року емігрував до Канади. Працював у шпиталі в Монреалі, згодом проводив власну лікарську практику (до 1980 р.). Співзасновник і перший голова місцевого відділу УЛТ Пн. Америки. Помер Тарашук Павло Григорович 26 лютого 1981 р. в м. Монреаль (Канада).

12 грудня 1909 р. в с. Кобилля Збараського району народився **Івахів Андрій Маркович** – майстер ткацтва. Килимарської справи навчався від батька. Виготовляв килими за народними мотивами. Нагороджений дипломами, преміями за участь у виставках: Збараж, Тернопіль, Київ (1948-57, 1958-67, 1970 рр.), Всесоюзна пересувна (1970-72 рр.). Вироби зберігалися у Збараському краєзнавчому музеї (тепер у НЗ «Замки Тернопілля»), приватних колекціях. Помер Андрій Івахів 3 вересня 1992 року у с. Кобилля, де і похований.

5 грудня 1934 р. в м. Харкові народився **Ковтун Анатолій Іванович** – педагог, працівник МВСУ, письменник. Після закінчення семирічної школи, працював у колгоспі на причіпних сільськогосподарських машинах. В 1954 році вступив на однорічне навчання та закінчив УМСГ в селищі Первомайське (нині с. Сартана) Донецької обл., за спеціальністю 16 тракторист-машиніст

широкого профілю та слюсар третього розряду. Після закінчення навчання працював на цілих землях Казахстану за спеціальністю. В 1956-1960 рр. навчався у Харківському індустріально-педагогічному технікумі і до 1963 року працював майстром виробничого навчання в Збаразькому СПТУ-25, куди був направлений за розподілом технікуму. В 1972 році закінчив академію МВС України в м. Київ. З вересня 1963 р. і до березня 1992 р. працював в органах МВС м. Збараж. Статті та вірші почав писати з 14 років. Публікувався в районній та обласних газетах. Перший вірш, який був опублікований, – про Олега Кошового, надрукували в газеті «Піонерська правда» 1949 року. Вірші Анатолія Ковтуна увійшли в збірки «Літературна Збаражчина», «Місто нашої любові», «Рушник». В 1998 році А. І. Ковтун прийнятий у НСП України. Помер 17 жовтня 2009 року. Похований у м. Збараж.

У 1844 році в с. Тарасівка Збаразького району (нині Тернопільського району Тернопільської області, тоді Королівство Галичини і Володимирії, Австро-Угорщина) народився **Остапчук Дмитро** – громадсько-політичний діяч, дяк рідного села Тарасівка. Служив в армії Австро-Угорщини, мав звання офіцера. Як колишній офіцер добре володів німецькою мовою. Активіст Русько-Української радикальної партії, посол Галицького Сейму у 1895-1901 рр. (округ Збараж, IV курія, як радикал не входив до «Клубу руських послів соймових»), 1901-1907 рр. (округ Збараж, IV курія, входив до «Руського соймового клубу»; склав мандат 29 жовтня 1903 року, був обраний повторно 14 червня 1904 року; по його смерті 1907 року послом в окрузі був обраний Шмігельський Андрій) роках, під час сесій сейму мешкав у домі Івана Франка (разом з Степаном Новаківським). Обирався депутатом Збаразької повітової ради. Мав великий авторитет серед селян-виборців, успішно конкурував на виборах з дідичем Тадеєм Федоровичем. У 1902 р. Іван Франко проживав в домі Д. Остапчука (напередодні жнив, під час селянських страйків). Брав участь у похороні Антона Грициняка. Помер 27 червня 1907 у рідному селі.

(за інформ. [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Остапчук_Дмитро](https://uk.wikipedia.org/wiki/Остапчук_Дмитро))

Ювілейні дати населених пунктів Збараської територіальної громади

Базаринці - 430 років з часу першої писемної згадки під назвою Базар у «Щоденнику» Е. Ляоти.

Залужжя - 580 (Перша письмова згадка – 1444 р. село віддали в оренду русинові Іванку); за іншими даними 1463 р. як "Залужє", згідно з актом поділу маєтностей між князями Василем, Семеном і Солтаном Збараськими. Назва, ймовірно, від місця розташування – «за лугом». 1649 р. село згадане під час облоги Збараського замку).

Заруддя - 460 (Перша письмова згадка — 1564 р.; заснували сини Олександра Михайловича Вишневецького. Назва, ймовірно, від місця розташування – за рудою (руда – заплава річки, поросла травою). 10 липня 1565 р. Єловицькі поскаржилися на князів Михайла, Максима та Олександра Вишневецьких, які заснували на їхніх землях 4 поселення, у тому числі с. Заруддя. 1571 р. поселення спалили татари).

Киданці - 580 (Перша писемна згадка – 12 жовтня 1444 року в Актах гродських і земських галицького суду).

За інформ. Вікіпедії :https://uk.wikipedia.org/wiki/Головна_сторінка

Список використаних та рекомендованих джерел

Видатні люди Збаражчини : інформ. дов. / Збараж. центр. б-ка, метод.-бібліогр. від. ; упоряд. Т. Кульпа. – Збараж, 2013. – 74 с.

Збараж: події, дати, імена [Текст]: реком. бібліогр. посіб. / Терноп. обл. від-ня Укр. бібл. асоц., Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: В. Радовська, Н. Сенчишин; ред. Т. Кульпа, О. Раскіна. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2013. – 80 с.: фотогр, іл.

Землі Збараської славетні імена [Текст]: реком. біобібліогр. покажч. / Збараж. централіз. бібл. система, центр. б-ка, метод.-бібліогр. від.; уклад.: Н. Сенчишин, Т. Кульпа, Л. Буряк; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. Б. Будзана. – Збараж, 2019. – 286 с: фотогр.

Літературна Збаражчина [Текст]: реком. бібліогр. покажч. / Терноп. обл. від-ня Всеукр. громад. орг. «Укр. бібл. асоц.», Збараж. централіз. бібл. система; уклад.: Н. Сенчишин, В. Радовська; ред. Т. Кульпа; вступ. сл. П. Сороки. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. – 208 с.: фотогр.

Тернопільський Енциклопедичний Словник [Текст] / передмова Г. Яворського. – Тернопіль: Збруч, 2004. – Т. 1. А-Й. – 696 с., 2005. – Т. 2. К- О. – 706 с., 2008. – Т. 3. П – Я. – 708 с., 2009. – Т. 4. (додатковий) А – Я. – 788 с.

Вікіпедія: Вільна енциклопедія https://uk.wikipedia.org/wiki/-Головна_сторінка

ЗМІСТ

1. Знаменні та пам'ятні дати Збаражчини на 2024 рік	3
2. Землі Збаразької славетні люди	
Будзан Богдан.	4
Куца-Ковалишин Оксана	8
Прашко Іван.....	10
Горбачевський Іван	13
Король Петро	17
Жила Володимир	19
Горбатий Іван.....	23
Підставка Руслан	25
4. Ювілейні дати населених пунктів Збаразької територіальної громади	35